SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Minijuhis omavalitsustele olukordadeks, kui sünnib laps, kelle suhtes vanem(ad) soovivad anda nõusoleku lapsendamiseks

Minijuhise punkte reguleerivad perekonnaseaduse § 147 - § 164; lastekaitseseaduse § 21, § 26, § 34 lg 1 ja sotsiaalhoolekande seaduse § 10, § 45[6]

1. Teavita Sotsiaalkindlustusameti (SKA) lapsendamistega tegelevat spetsialisti esimesel võimalusel

- Kontaktid on leitavad siin.
- Võimalusel võta SKA-ga ühendust juba enne lapsi sündi, nt kui tulevane lapsevanem on Sind teavitanud, et ei soovi asuda ise oma last kasvatama või lapsevanema suhtes on kavas piirata/ära võtta hooldusõigus, kohe peale lapse sündi. Eelnevalt kaardista lapse lähivõrgustik, võimalusel (kui täisealine bioloogiline ema annab selleks loa) võta sugulastega ühendust, selgita välja, kas neil on ressursse lapse kasvatamiseks.

2. Esita SKA spetsialistile lapse ja vanemate kohta nii palju informatsiooni kui võimalik

Enne lapse sündi:

- Lapse eeldatav sünnikuupäev, vanemate taust, raseduse kulgemine.

Peale lapse sündi:

- Andmed beebi kohta- täida ära ankeet, mille saadab SKA spetsialist, sünniepikriis, pea nõu lapse raviarstiga ning lisa info tehtud või planeeritavate terviseuuringute kohta.
- Andmed vanema(te) kohta- vanemate taust, raseduse kulgemine, sünnitus.
- Lapse bioloogiliste vanemate kontaktandmed.

3. Kui vanem lahkub sünnitusmajast, siis lapse eestkostjana taga viivitamatult lapse turvalisus ja heaolu

- Taga lapsele turvaline viibimiskoht- tavaliselt on see haigla.
- Tee kokkulepped raviarstiga, taga et last ei kirjutataks ootamatult haiglast välja.
- Püüa lapse juurde leida turvaline täiskasvanu, kes abistab haigla personali esmahoolitsuses ning on koos lapsega – näiteks valla või linna tugiisik, palgatud hooldusõde, kokkuleppel SKA-ga tulevane hoolduspere vanem vms.

4. Loo ja säilita kontakt lapse bioloogilis(t)e vanema(te)ga

- Veendu, et vanema füüsiline ja/või vaimne tervis oleksid stabiilsed, vajadusel taga abi.
- Hoia bioloogilis(te) vanematega kontakti ning püüa tagada, et nendega säiliks kontakt vähemalt juriidiliste toimingute lõpuni.
- Nõusta ja selgita vanema(te)le lapse lapsendamiseks nõusoleku andmise emotsionaalseid ja juriidilisi tagamaid.
- Paku vanema(te)le sotsiaalset ja psühholoogilist nõustamist, esialgu tee koostööd haigla sotsiaaltöötajaga, hiljem teiste nõustajatega.

5. Lapse eestkostjana pea meeles:

- Eestkoste hakkab kehtima kohe, kui vanem lahkub haiglast või annab kirjalikult teada, et soovib anda nõusoleku lapse lapsendamiseks. Kui vanem teatab oma loobumissoovist suuliselt, siis peaks selle fikseerima ka kirjalikult.
- Ava STAR-s lapse ja pere kohta juhtumimenetlus. **Veendu, et kõik senised ja järgnevad toimingud saaks STAR-s fikseeritud.**
- Kontrolli, et vanemal oleks olemas kehtiv isikut tõendav dokument, vajadusel aita tal see kiirkorras taotleda.
- **Registreeri lapse sünd** kohe peale sündimist, kaasa lapse bioloogiline(sed) vanem(ad), et esialgsele sünniaktile saaks kirja lapse andmed, laps saab nime ja isikukoodi. Vajadusel tee kokkulepe oma valla või linna perekonnatoimingute spetsialistidega, et lapse sünd saaks registreeritud esimesel võimalusel.
- Lisaks esialgsele suulisele ja kirjalikule nõusolekule lapse lapsendamiseks, on bioloogilis(t)el vanema(te)l vajalik vormistada nõusolek ka **notariaalselt.** Selleks pöördu notarisse ise ning taga, et notari juurde saaks aeg pandud esimesel võimalusel. Vajadusel sõlmi eelnevalt konkreetse notaribürooga kokkulepe, et ei tekiks viivitust vaba notariaja saamisel. Mõtle läbi, kes tasub notaritasu. Mine lapsevanemaga notarisse kaasa ning veendu, et saad notariaalse nõusoleku dokumendina enda kätte.
- Selgita lapse vanema(te)le, et neil on 8 nädalat aega ümbermõtlemiseks, peale lapse sündi. Võta enne 8 nädala möödumist bioloogilis(t)e vanemaga ühendust ning selgita välja, kas notari juures fikseeritud nõusolek lapsendamiseks on jõus.
- **Püüame üheskoos vältida lapse mitmekordset ümberpaigutust,** kui seda aga ei ole võimalik kuidagi vältida, siis taga lapsele võimalikult turvaline ja beebile kohane teenus.

Samal ajal SKA spetsialistid:

- Hakkavad lapsele sobivamat/parimat peret otsima kohe, kui info lapse kohta jõuab SKA-le. Seetõttu on oluline, et info oleks võimalikult varajane ja detailne. Lapsele pere valimine toimub kollegiaalse otsuse alusel sobivaks hinnatud lapsendajaperede hulgast.
- Suhtlevad KOVga kokkuleppel lapse bioloogilise vanemaga ning vajadusel nõustavad vanemaid edasiste sammude osas.

- Peale notariaalse nõusoleku vormistamist võtavad ühendust lapse uue perega ning lepivad kokku esimese kohtumise aja, mis on eelnevalt kooskõlastatud lapse lastekaitsetöötajaga.
- Vajadusel on nad omavalitsusele toeks ning pakuvad edasiste sammude osas nõustamist.

Kui lapsele on uus pere leitud:

- Esimesel lapse ja uue pere kohtumisel osalevad eestkostja esindaja (tavaliselt lapse lastekaitsetöötaja) ning SKA spetsialist.
- Peale kontakti saavutamist lapse ja pere vahel nõustavad spetsialistid peret edasise osas, lepitakse kokku, millal pere tohib lapsega haiglast lahkuda jms.
- KOV sõlmib perega esimesel võimalusel hoolduspere lepingu, STAR-s määratakse lapsele abinõu (sh hooldusperele hooldusvanema toetus ja lapse isiklike kulutuste toetus).
- Järgneva 8 nädala jooksul suhtleb lastekaitsetöötaja perega ja veendub, et lapsel on uue pere juures turvaline ning hea olla ning et pere tuleb lapse kasvatamise ja hoolitsemisega edukalt toime. Samuti veendub, et pere koos lapsega külastab perearsti ning vajadusel saaks tehtud eriarsti visiidid. Sageli on selleks vaja lapse eestkostja (KOV) nõusolekut.
- Kui lapse eestkostja on veendunud, et lapsele on peres tagatud kõik aspektid turvaliseks ning lapse heaolu soodustavaks toimetulekuks, esitab KOV SKA-le kirjaliku nõusoleku lapse lapsendamiseks.
- SKA spetsialist teeb pere juurde täiendava kodukülastuse ning veendub, et lapsendamine on lapse huvides.
- 8 nädala möödudes teeb SKA kohtutoimingud lapse lapsendamiseks
- Spetsialistid nõustavad peret perepõhise asendushoolduse tugiteenuste võimalustest ja KOV suunab pere **kohanemistoe** teenusele. Kohanemistugi on lapsega kohanemiseks, suhete loomiseks ja stabiilse elurütmi saavutamiseks mõeldud nõustamisteenus.

LISAKS! Pane tähele, et antud juhis on koostatud olukordadeks, kus lapse bioloogilised vanemad annavad nõusoleku lapse lapsendamiseks. Kui nõusolekut ei anta, aga lapsevanemad ei võta vastutust lapse hoolitsuse ja kasvatuse eest (näiteks lahkuvad sünnitusmajast, jätavad lapse kodus hoolitsuseta), siis tuleb tegutseda vastavalt hädaohus oleva lapse või abivajava lapse juhtumikorraldusele. Vajadusel pöördu lastekaitsejuhtumi nõustamise saamiseks SKA peaspetsialisti poole.

Alles vanematelt täieliku hooldusõiguse äravõtmise kohtumääruse jõustumisel saab KOV esitada SKA-le nõusoleku lapse lapsendamiseks. (NB! Peret saab SKA otsida juba varem, kas siis hooldusperet või lapsendaja peret, sõltuvalt olukorrast). Pea meeles, et ka siis tuleb lapse bioloogilisi vanemaid lapsendamise nõusolekust ning lapsega suhtlemisõiguse lõppemisest teavitada. Teavitus tuleb kirjalikult fikseerida.